

25

Yttrande över motion
2017:77 av Håkan
Jörnehed (V) och
Birgitta Sevefjord (V)
om idéburet
offentligt
partnerskap
HSN 2018-0163

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Psykatri
Berit Ekedahl

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-09-06

HSN 2018-0163

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2017:77 av Håkan Jörnehed (V) och Birgitta Sevefjord (V) om idéburet offentligt partnerskap

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motionen om idéburet offentligt partnerskap, IOP. I motionen föreslår Håkan Jörnehed och Birgitta Sevefjord (V) att se över möjligheten att ingå IOP med idéburna aktörer inom landstinget alternativt att pröva nuvarande lagstiftning.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:77 av Håkan Jörnehed och Birgitta Sevefjord (v)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Motionärerna bekräftar Stockholms läns landstings (SLL:s) långa tradition av samverkan med idéburna hälso- och sjukvårdsorganisationer och vill att SLL hittar en annan lösning för att samarbeta med de idéburna organisationerna i och med att avtalen med dem nu avslutas.

I motionen föreslås

1. möjligheten att ingå idéburet offentligt partnerskap, IOP, med de idéburna aktörer som landstinget fram till nu har haft direktavtal med, för hela eller delar av deras befintliga verksamhet samt
2. i denna översyn beakta möjligheten att stoppa planerade eller beslutade upphandlingar alternativt ta tillbaka vårdverksamheter i egen regi, om det innebär att de idéburnas verksamhet då kan bevaras genom en IOP-lösning
3. i de fall IOP inte är tillämpligt pröva lagstiftningen vad gäller huruvida hälso- och sjukvården ska ses som en icke-ekonomisk tjänst av allmänt intresse.

Överväganden

Direktavtalet med Röda korset om tortyrskadevård är ett exempel på avtal som blivit uppsagt och där verksamheten istället blivit upphandlad enligt lagen om offentlig upphandling, LOU (2016:1145).

Vårdavtalet med Ericastiftelsen är ett annat exempel på direktavtal som upphör vid kommande årsskifte men där hälso- och sjukvårdsförvaltningen på uppdrag av hälso- och sjukvårdsnämnden den 10 april 2018 har tecknat en överenskommelse om IOP där kostnaden för SLL ligger på ungefär samma nivå jämfört med nuvarande vårdavtal. IOP avser FoU-baserad metodutveckling, ett område som förvaltningen bedömde var framkomligt efter att ha inhämtat juridisk sakkunskap. En överenskommelse om IOP kan bara tecknas inom områden som är undantagna från krav på upphandling enligt LOU.

Utvecklingen i Sverige visar på ett intresse från myndigheter att teckna IOP med organisationer inom civilsamhället och många har ingåtts. Även om det saknas en samlad bild över hur många som finns har Forum¹ identifierat ett 45-tal. Däribland ett som Region Skåne har med Röda korsets behandlingscenter gällande hälso- och sjukvård för krigsskadade och torterade. Genom att pröva lagstiftningen kan prejudikat skapas och i förlängningen lagar ändras av Sveriges riksdag. Ett aktuellt exempel där prövning gjorts gäller Alingsås kommuns direktupphandling gällande driften av ett äldreboende som tilldelades den icke-vinstdrivande Stiftelsen Bräcke Diakoni. Konkurrensverket ansåg att det var fråga om ett köp av en tjänst och att kommunen borde ha annonserat kontraktet då inget av undantagen i lagen varit tillämpligt. I juni 2018 gav Förvaltningsrätten i Göteborg Konkurrensverket rätt och Alingsås kommun ska betala 5 miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift för en otillåten direktupphandling. I ärendet framgår att kommunen anfört att avtalet gällde så kallade icke-ekonomiska

---

¹ Augusti 2018: Forum är en intresseorganisation för den idéburna organiseringen och samlar civilsamhällets organisationer med social inriktning.

tjänster av allmänt intresse och att förfarandet därför enligt unionsrätten inte alls omfattades av upphandlingslagstiftningen. Enligt förvaltningsrätten framgick det av det aktuella avtalet att stiftelsen åtagit sig att utföra vissa prestationer, som var av direkt ekonomiskt intresse för kommunen, mot ekonomisk ersättning. Det var därför fråga om ett avtal med ekonomiska villkor som avsåg tjänster av ekonomisk karaktär, vilket i sin tur innebar att förfarandet utgjorde offentlig upphandling av tjänster. Upphandlingslagstiftningen var därmed tillämplig.

Det pågår även diskussioner på nationell nivå för att hitta former som möjliggör fortsatta relationer mellan det offentliga samhället och civilsamhället, vilket motionärerna också ger exempel på. Regeringen har tillsatt utredningen "En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden", dir. 2018:46 att redovisas den 14 december 2019 för är att främja ett ökat idéburet deltagande. I utredarens uppdrag ingår att:

- föreslå en definition av idéburna aktörer
- kartlägga och analysera olika förfaranden för att utifrån den föreslagna definitionen identifiera idéburna aktörer inom välfärden eller andra närliggande offentligt finansierade eller subventionerade verksamheter
- kartlägga och analysera hur icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse regleras i andra länder inom EES
- föreslå riktlinjer, kriterier eller andra tillämpbara instrument för ingående av IOP, i syfte att främja samverkan mellan idé-burna aktörer och det offentliga
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Möjligheterna att stoppa de vårdavtal som ingåtts utifrån ett upphandlingsförfarande ges när beslut om förlängning är aktuell och hälso- och sjukvårdsnämnden har möjlighet att avbryta avtalsrelationen. Att säga upp avtal vid andra tillfällen utan giltigt skäl är förenligt med böter.

Ekonomiska konsekvenser

Ej relevant då yttrandet inte innehåller förslag till beslut.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Ej relevant då yttrandet inte innehåller förslag till beslut och landstingets IOP inte kan avse vårdverksamhet.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Ej relevant då yttrandet inte innehåller förslag till beslut och landstingets IOP inte kan avse vårdverksamhet.

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-09-06

HSN 2018-0163

Miljökonsekvenser

Ej relevant då yttrandet inte innehåller förslag till beslut.

Administrativa konsekvenser

Ej relevant då yttrandet inte innehåller förslag till beslut.

Barbro Naroskyin
Hälsa- och sjukvårdsdirektör

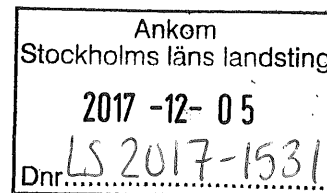
Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Landstingsstyrelsen

Godkänd av Barbro Naroskyin, 2018-09-06

Stockholms läns landsting
2017-12-05

2017:77

Motion av Håkan Jörnehed och Birgitta Sevefjord om idéburet offentligt partnerskap

Stockholms läns landsting har en tradition av samverkan med idéburna hälso- och sjukvårdsorganisationer som sträcker sig långt tillbaka i tiden. Dessa organisationer tillför spetskompetens, kunskaper och erfarenheter som den egna region saknar och som ingen kommersiell aktör kan erbjuda. Röda korsets verksamhet för krigs- och tortyrskadade, Ericastiftelsen, Ersta diakoni, Stockholms sjukhem och RFSU-kliniken kan nämnas som exempel.

Landstingets direktavtal med dessa organisationer avslutas nu och verksamheten konkurrensutsätts. De idéburna organisationerna vittnar om att de har svårt att vinna en upphandling mot stora aktiebolag och riskkapitalbolag, inte vad det gäller kvalitet, men de saknar de stora företagens ekonomiska och juridiska resurser. Vi ser med oro hur väl fungerande vårdverksamheter för de grupper som är som mest utsatta i samhället kommer att läggas ned.

Vänsterpartiet vill att SLL hittar en annan lösning för de idéburna organisationerna. Det pågår en juridisk debatt om huruvida skattefinansierad hälso- och sjukvård kan ses som en icke ekonomisk tjänst av allmänt intresse och därmed falla utanför EU:s primärrätt och lagen om offentlig upphandling (LOU). Om så är fallet betyder det att offentliga aktörer skulle få större frihet att välja metod för att skapa välfärd. En artikel i den vetenskapliga tidskriften *Public Procurement Law Review* (Sylvan, Mathias, *Do EU Rules on Public Procurement Apply to Tax-funded Welfare Services?*, Nr 6, 2016) belägger att hälso- och sjukvård ska ses som en icke-ekonomisk tjänst. Sylvan pekar på flera rättsfall där EU-domstolen gör bedömningen att skattefinansierad social välfärd är en icke-ekonomisk tjänst av allmänt intresse, bland annat ett fall där en region i Italien upphandlat sjuktransporter från idéburna organisationer. (C-113/13 Spezzino). Vidare har regeringen i ett svar till EU-kommissionen angående extratjänster och traineejobb i hälso- och sjukvården argumenterat för att hälso- och sjukvården ska ses som en icke-ekonomisk tjänst av allmänt intresse, ett svar som Kommissionen godtagit och som understryker att detta är rätt kategorisering av svensk hälso- och sjukvård.

Oavsett den juridiska kontroversen, så finns ett idag existerande alternativ där landstinget ingår partnerskap med idéburna organisationer. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samverkansmodell mellan det offentliga och den idéburna sektorn. IOP är alltså juridiskt möjligt, men modellen förutsätter att det inte finns en existerande marknad för den aktuella tjänsten. IOP används bland annat av Region Skåne som har slutit avtal med RFSL och RFSU om en sexualterapeutisk mottagning och med Röda korset om en mottagning för krigs- och tortyrskadade. Även Uppsala läns landsting har ingått partnerskap med Röda korset om behandlings-centrum för tortyrskadade.

Med anledning av ovanstående föreslår vi landstingsfullmäktige besluta

Att se över möjligheten att ingå idéburet offentligt partnerskap (IOP) med de idéburna aktörer som landstinget fram till nu har haft direktavtal med, för hela eller delar av deras befintliga verksamhet, samt

Att i denna översyn beakta möjligheten att stoppa planerade eller beslutade upphandlingar, alternativt ta tillbaka vårdverksamheter i egen regi, om det innebär att de idéburnas verksamhet då kan bevaras genom en IOP-lösning, samt

Att i de fall IOP inte är tillämpligt pröva lagstiftningen vad gäller huruvida hälso- och sjukvården ska ses som en icke-ekonomisk tjänst av allmänt intresse

Håkan Jönheden (v)

Birgitta Sevefjord (v)